

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, י"ב סיוון התשפ"ו

חולין כ"ח – שחיטת עוף מהתורה, קנה, ושט וורידים בעוף, ושחיטת חצי סימן

שאלות:

1. גבי מלק את חטאת העוף בסכין במקום ציפורן, האם זה נבלה?

האם שחיטת עוף היא מהתורה? (המשך הדיון)

הגמרא ממשיכה להקשות על **רבי יצחק בן פנחס** שסובר שאין חובת שחיטת עוף מהתורה. הקושיה היא מברייטא שאומרת שאם כהן מלק עוף של קדשים בסכין במקום בציפורן, העוף נחשב נבלה (ומטמא בגדים בבית הבליעה). והרי אם שחיטה לא נדרשת מהתורה, אז החיתוך של סימני העוף בסכין בהמשך (שהוא סוג של שחיטה) לא יותר גרוע מנחירה, והיה צריך לפחות לטהר את העוף מלהיות נבלה!. (למרות שהוא טריפה כי שברו את המפרקת לפני הסימנים).

הגמרא מתרצת שזו מחלוקת, ו**רבי יצחק בן פנחס** סובר כשיטת **רבי אלעזר הקפר ברבי** (הגדול), שלומד מהפסוק שנאמר על המוקדשים שנפסלו: "אך כְּאֶשֶׁר יֶאֱכַל אֶת הַצִּבִּי וְאֶת הָאֵיל כִּן תֹּאכְלֵנוּ הַטֶּמֶא וְהַטְּהוֹר יִחַדּוּ יֶאֱכְלֵנוּ". מספיק היה לכתוב את סיום הפסוק, למה צריך להשוות לצבי ואייל? הוא לומד שיש השוואה בין חיה (צבי ואיל) לקרבנות שנפדו שבהם יש שחיטה מהתורה, ולכן חיה צריכה שחיטה מהתורה, אבל לגבי עוף הוא סובר שאין לו שחיטה מהתורה אלא רק מדברי סופרים.

הגמרא אומרת ש**רבי** הוא התנא שחולק וסובר שיש שחיטה לעוף מהתורה. הוא לומד מהפסוק בדברים "וְזָבַחְתָּ... כְּאֶשֶׁר צִוִּיתְךָ" – שמשה רבנו קיבל הלכה למשה מסיני שצריך לשחוט את הוושט והקנה: בבהמה את רוב שניהם, ובעוף את רוב אחד מהם.

2. חיים שחט לתרנגולת רק את הקנה, האם התרנגולת כשרה?

איזה סימן צריך לשחוט בעוף?

המשנה אמרה שבעוף מספיק לשחוט סימן אחד. והאמוראים נחלקו איזה סימן:

- **רב נחמן אמר:** או הוושט או הקנה.
- **רב אדא בר אהבה אמר:** דווקא הוושט ולא הקנה (כי הוושט הוא הסימן ה"מיוחד" שבו תלויה חיות הבהמה, כי אפילו נקב קטן בו עושה טריפה, להבדיל מהקנה שצריך רוב). הגמרא מביאה ארבעה ניסיונות מברייטות להוכיח כמי ההלכה ודוחה אותם, ובסוף מביאה ראייה מברייטא על מליקת חטאת העוף, ששם כתוב בפירוש שהכהן חותך סימן אחד אחרי שמגיע לוושט או לקנה. ודבריו של **רב אדא בר אהבה**, נדחו. אבל הגמרא מקשה, אולי זה דווקא במליקה שבה חותכים את המפרקת והשדרה, ושם אולי מספיק רק עוד סימן אחד אפילו אם זה הקנה.

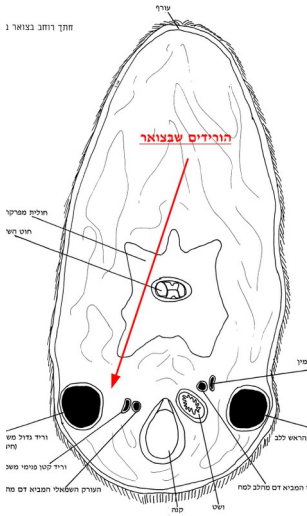
לכן הגמרא מביאה מעשה שמוכיח ששחיטה רק של הקנה לבד מועילה: בבית של **רבא** היה ברווז שהצוואר שלו מלוכלך בדם, והיה ספק אם הוא טרפה (אולי יש נקב

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א בוושט, או נחתך הקנה). **רבא** התלבט איך לבדוק אותו, שהרי לא ניתן לבדוק חורים אחרי השחיטה כי אולי הסכין חתכה בדיוק במקום שהיה הנקב. ואת הוושט אי אפשר לבדוק מבחוץ לפני השחיטה (כי הוא אדום ונקבים לא ניכרים בו) אלא רק מבפנים ששם הוא לבן (ואפשר לראות טיפת דם או חור). הבן שלו, **רב יוסף**, הציע פתרון: נבדוק את הקנה מבחוץ (שבו נקב לא מטריף אלא אם כן נחתך רובו), ונשחט אותו (כי מספיק סימן אחד בעוף), ואז נהפוך את הוושט ונבדוק אותו מבפנים. **רבא** שיבח את בנו ואמר שהוא חכם בטרפות כמו **רבי יוחנן**. ומכאן הוכחה שאפשר לשחוט אפילו רק את הקנה.

3. אלעזר לא חתך את הורידים של הכבש אלא רק את הסימנים, הכבש כשר?

שחיטת ורידים

רבי יהודה אמר במשנה שצריך לשחוט גם את הורידין (כלי הדם שבצוואר). **רב חסדא מסביר שרבי יהודה** אמר את הדין רק בעוף, כי בדרך כלל צולים אותו שלם והדם עלול להישאר בפנים וחייבים לחתוך את הורידים שהדם יצא, אבל בבהמה שמנתחים אותה לאברים ומולחים – אין צורך. (והגמרא מביאה בהמשך ברייתא שאומרת **כרב חסדא**.)

הגמרא מבררת האם לדעת **רבי יהודה** חיתוך הורידים הוא חלק מעכב בשחיטה או רק תקנה להוצאת דם. לכאורה מאחר והוא אמר עד שישחוט את הורידים ולא עד שינקוב, סימן שזה חלק מהשחיטה! אבל הגמרא **אומרת** שאולי הכוונה עד שינקוב אבל רק בזמן השחיטה.

הגמרא מביאה ברייתא **שחכמים** שאלו את **רבי יהודה** למה זה חייב להיעשות בזמן השחיטה, אם כל המטרה היא רק הוצאת דם? הגמרא עונה **שרבי יהודה** סובר שבזמן השחיטה הדם "חם" ויוצא בקלות, אבל אחר כך הוא "קר" ולא יוצא.

רבי ירמיה שאל האם לדעת **רבי יהודה** יש פסול של שהייה ודריסה בחיתוך הורידים? 'אותו סבא' ענה לו, (או בשם **רבי אלעזר**, או שהוא אמר **לרבי אלעזר**) **שרבי יוחנן אמר** שאפשר אפילו לנקב את הורידים בקוץ והשחיטה תהיה כשרה, מה שמוכיח שזה לא מעכב את כשרות השחיטה עצמה אלא רק נועד להוצאת הדם.

4. אלימלך חתך בדיוק חצי קנה בעוף, העוף כשר?

האם "מחצה על מחצה" נחשב כרוב?

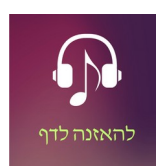
האמוראים נחלקו במקרה שבו נשחט בדיוק חצי מהסימן (לא פחות ולא יותר):

- **רב אמר**: מחצה על מחצה נחשב כרוב. **רב** סובר שד' אמר למשה בהלכה למשה מסיני "אל תשאיר רוב לא שחוט", וברגע ששחטת חצי – לא נשאר רוב.
- **רב כהנא אמר**: מחצה על מחצה לא נחשב כרוב. הוא סובר שד' אמר למשה "שחוט את הרוב".

הגמרא **מקשה** על **רב** מהמשנה שלנו, שאומרת שחיתוך חצי סימן בעוף הוא פסול. הגמרא **מתרצת** שזה פסול רק מדברי סופרים (גזירה שמא לא יגיע אפילו לחצי). וזה לא מטמא כנבילה.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

רב קטינא הביא ראייה מדיני כלים: כשתנור חרס טמא, הוא נטהר מטומאתו אם נתצו אותו, כלומר שלא נשארה חתיכה שגדולה מחצי התנור.

ואם כלי חרס נחלק לשני חצאים שווים, שניהם טמאים כי אי אפשר לצמצם ולחתוך בדיוק באמצע (תמיד אחד יהיה קצת יותר גדול והוא הרוב, אבל אנחנו לא יודעים איזה), יוצא שאילו יכולנו לצמצם אז זה באמת היה טהור, וזו הוכחה לשיטת **רב**.

רב פפא דוחה את ההוכחה כי שם זה שונה, כי לא יכולים להיות שני רובים בכלי אחד, ואחד טהור על חשבון השני שממילא נשאר טמא, אבל בשחיטה אין "רוב" אחר שמתחרה עם החלק שנשחט, ולכן אפשר לקרוא לחצי "רוב".

בסוף הדף הגמרא מנסה להקשות על **רב** מברייטא נוספת שאומרת שאם אדם שחט חצי קנה ועצר-ושהה, ואח"כ גמר את השחיטה, השחיטה כשרה.

והשאלה היא, אם חצי הקנה נחשב רובו אז יש כאן שהיה באמצע חיתוך הסימנים, והשחיטה פסולה, והבהמה היא טריפה.

הגמרא **מתרצת** שמדובר בעוף, וממה נפשך השחיטה כשרה, אם חצי כרוב, אז רוב הקנה זה שחיטה כשרה, ואם הוא לא כרוב, אז החיתוך הזה לא מטריף את העוף.

והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.